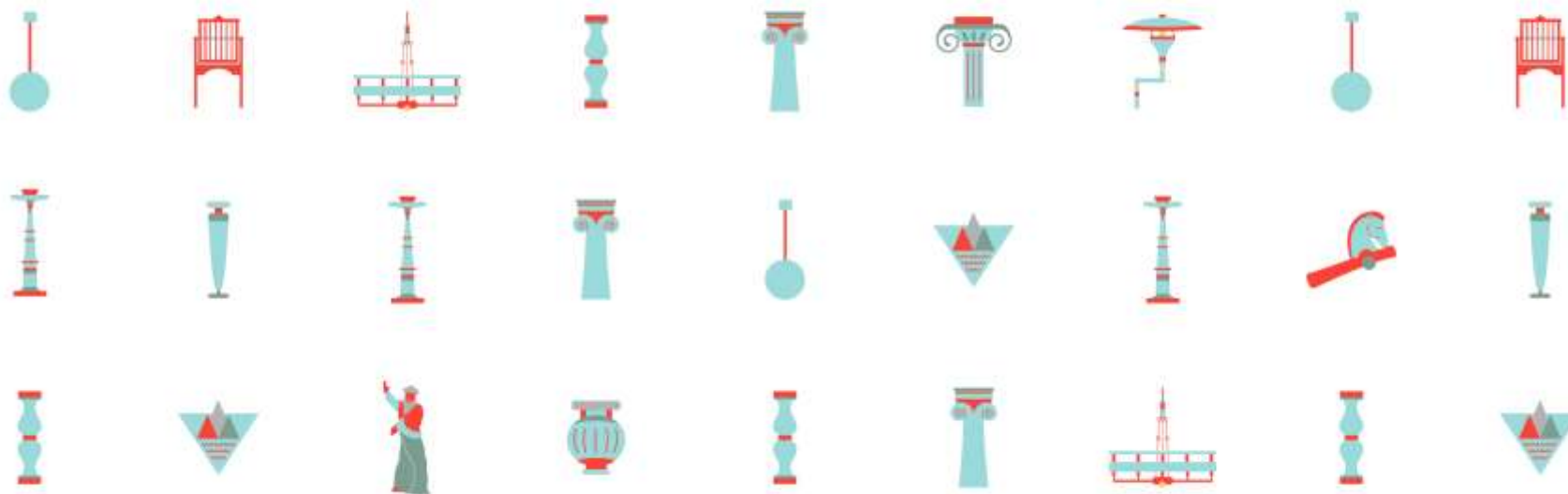

STROKOVNA PRIPOROČILA ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE

Kazalo vsebine

1. Predstavitev dela skupine
2. Raziskava o doseganju standardov
3. Predstavitev novih strokovnih priporočil

ČLANI DELOVNE SKUPINE

Delovna skupina za strokovna priporočila za splošne knjižnice pri NSKD (imenovana 4. 11. 2015). Člani so:

- **Polona Brenčič**, Valvasorjeva knjižnica Krško
- **dr. Sabina Fras Popović**, Mariborska knjižnica
- **mag. Breda Podbrežnik Vukmir**, Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik
- **dr. Polona Vilar**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
- **dr. Gorazd Vodeb** (vodja), Narodna in univerzitetna knjižnica
- **mag. Ana Zdravje**, Mestna knjižnica Ljubljana

- Pregled standardov izbranih tujih držav
- Pregled strokovne literature
- Raziskava o stopnji doseganja standardov
- Fokusna skupina s strokovnjaki
- 38 sestankov
- 15 mesecev dela članic, poleg vodje (12 mesecev) in sodelavcev iz NUK, CEZAR (6 mesecev)

- Namen
- Metode
  - Anketni vprašalnik (126 vprašanj)
  - Statistični podatki idr.
- Časovnica
  - Potekala od 19. 4. do 18. 5. 2017
- Odzivnost
  - Sodelovalo 49 splošnih knjižnic

ZNAČILNOSTI RAZVOJA SPLOŠNIH KNJIŽNIC

Preglednica 1: Značilni pogoji in uporaba knjižnic od leta 1990 do 2001 (po Novljan, B. l.)

leto	prostor m ² število/ indeks	knjižnično gradivo število/ Indeks	zaposleni število/ indeks	članstvo število/ indeks	obisk število/ indeks	izposoja število/ indeks	prireditve število/ indeks
1990	45.101 100	5.248.421 100	653 100	313.518 100	3.436.509 100	7.935.763 100	6.338 100
2001	66.351 147	7.495.467 142	868 133	486.108 155	7.830.326 228	21.883.936 275	14.271 225
Rang	5	6	8	4	2	1	3
Stand.	99.013 ³⁷	8.584.232	1505	797.291	12.843.484	25.752.696	
Doseg stand.	67%	87%	58%	61%	61%	85%	

Preglednica 2: Značilni pogoji in uporaba splošnih knjižnic v obdobju 2005 – 2015 (po Aupič idr. 2017)

Leto	Prostor (neto uporabne površine v m ²)	Zaposleni (EPZ)	Članstvo	Knjige in brošure (enote)	Izposoja knjig in brošur (enote)
2005	82.089	977	515.445	7.780.925	17.417.695
2015	110.289	1183	479.452	10.328.629	22.401.156
Gibanje 2005/2015	34 %	21 %	- 7 %	33 %	29 %

Standardi so opredelili namen splošne knjižnice kot informiranje in zadovoljevanje potreb po izobraževanju, raziskovanju, kulturi in razvedrilu ter razvijanju pismenosti.

- Knjižnice se še zmeraj zavzemajo za osnovno poslanstvo, ki pomeni dostop do knjižničnega gradiva in informacij ter njegove rabe, razvoj bralne kulture, domoznansko dejavnost, vključevanje v vseživljenjsko učenje, sodelovanje pri informacijskem opismenjevanju, podpiranje dialoga med kulturami itn. Pri tem dajejo različno težo namenom splošne knjižnice.
- Manjši del knjižnic bi širil poslanstvo knjižnic, ki naj vključuje knjižnico kot **kulturno (prireditveno) središče**, zatem poslanstvo **povezovanja ljudi v lokalni skupnosti**, poslanstvo **izmenjave znanj, stališč in izkušenj** ter poslanstvo **razvijanja ustvarjalnosti**.

S ciljem uresničevanja poslanstva splošne knjižnice so standardi določili ustrezno organiziranost knjižnice. Določili so prag za status knjižnice kot samostojne pravne osebe, ki knjižnici omogoča avtonomnost in strokovnost v delovanju. Opredelili so pomen dostopnosti kot načelo za organizacijo mreže enot z ustreznimi kriteriji. Gre za lokacijo knjižnic, odprtost in dejavnosti za posebne skupine uporabnikov. Standardi so predvideli tudi centralizacijo skupnih funkcij (poslovnih procesov), ki zagotavlja racionalnost oziroma učinkovitost poslovanja.

- Splošne knjižnice so v enajstletnem obdobju uspele izboljšati prostorsko dostopnost, ki je na visoki ravni, vendar pa ni v celoti dosežena.
- Glede doseganja določil standardov o odprtosti je ugotovljeno, da jih ne dosegajo zlasti manjše organizacijske enote z gravitacijskim območjem do 4000 prebivalcev, v splošnem velja, da se stanje izboljšuje z večanjem gravitacijskega območja enote. Poleg tega so pri manjših enotah v istem razredu velikosti opazne velike razlike glede odprtosti. Trajanje postankov bibliobusa v skupnem povprečju zaostaja za določilom standarda.
- Ugotovitve glede odprtosti mečejo senco na oceno o dobri prostorski dostopnosti knjižnic. Knjižnice na manjših gravitacijskih območjih izkazujejo slabšo odprtost, ki je resna ovira uresničevanju poslanstva knjižnic.

Standardi opredeljujejo načelo čim širše dostopnosti storitev za potencialne uporabnike. Dostopnost se zagotavlja z brezplačno uporabo in članstvom ter relevantnimi storitvami. Pri tem mora knjižnica ugotavljati potrebe potencialnih uporabnikov in načrtovati storitve v skladu z ugotovitvami analize. Določena je vrednost kazalca delež članov med prebivalci, ki naj bi jo dosegle splošne knjižnice. Poslovanje z uporabniki knjižnica uredi s sprejetimi pravili, ki opredeljujejo medsebojne dolžnosti in pravice.

- Podatki kažejo, da splošne knjižnice ne upoštevajo določila o brezplačnem članstvu oziroma storitvah ter tako postavljajo ovire dostopnosti storitev.
- Knjižnice ne dosegajo ciljnega deleža članov med prebivalci. Število članov med prebivalci je v obdobju 2005 – 2016 celo upadlo.
- Veljajo bi raziskati vzroke za to, saj je delež manjši kljub širši in prostornejši mreži, večji odprtosti, večjih knjižničnih zbirkah in večjem številu delavcev. Ob tem pa je treba omeniti večjo izposojno gradivo in manjši prirast gradiva.

- Načelo aktivnega odzivanja na ugotovljene potrebe potencialnih uporabnikov oziroma lokalnega okolja uresničuje le manjše število knjižnic (okvirno desetina).
- Knjižnice v večini postavljajo prednostne naloge pri načrtovanju dela, vendar te pogosto ne temeljijo na ugotovljenih potrebah potencialnih uporabnikov oziroma lokalnega okolja.
- Primeri storitev, ki jih izvajajo knjižnice, kažejo na raznovrstnost oblik in namenov.
- Knjižnice so dale najvišjo prioriteto storitvam za otroke in storitvam za spodbujanje branja ter pismenosti.

OBLIKOVANJE KNJIŽNIČNE ZBIRKE IN DOSTOP DO GRADIVA

Standardi so opredelili načelo, da naj knjižnična zbirka vsebuje raznovrstno gradivo v različnih oblikah in ustreznem številu, da bo zadovoljilo potrebe in želje lokalne skupnosti. Opredelili so gradivo, ki naj bo vključeno v knjižnično zbirko glede na vrsto gradiva (knjige, serijske publikacije in neknjižno gradivo), namen gradiva (odrasli, mladina, referenčna zbirka, jezikovna skupina, prebivalci s posebnimi potrebami, posebna zbirka) in vsebino gradiva (strokovno in leposlovno gradivo). Določeni so kriteriji za najmanjši obseg gradiva ter sestavo zbirke. Zatem je določen tudi obseg prirasta gradiva ter kriteriji in obseg odpisa gradiva. Standardi so opredelili tudi skrb za vzdrževanje in varovanje gradiva, obveznost strokovne obdelave gradiva in dostopnost gradiva v katalogu ter način dostopnosti, označevanja in ureditve gradiva. Opredelili so tudi zahteve za izposajo gradiva.

- Splošne knjižnice so v največji meri dosegle kriterije glede obsega knjižnične zbirke, najbolj glede obsega knjig, čeprav je stanje po posameznih knjižnicah slabše, kot ga kaže kazalec na ravni posamezne mreže splošne knjižnice. Slabše stanje kot pri knjigah je pri informativnem periodičnem tisku in neknjižnem gradivu.
- Določila standarda glede obsega gradiva za jezikovne manjšine in posebne skupine uporabnikov so dosežena v še manjši meri.
- Obseg gradiva v bibliobusih se približuje zahtevam standardov.
- Določila standardov za posebne zbirke izpolnjuje le manjši del knjižnic.

- Manjši del krajevnih knjižnic ne zadošča zahtevam standardov glede referenčne zbirke.
- Zahteve standardov glede razmerja med leposlovnim in strokovnim gradivom so blizu zahtevanega razmerja, čeprav je v knjižnicah še zmeraj razmerje prekomerno v korist leposlovnega gradiva.
- Zahteve standardov glede razmerja gradiva za mladino niso uresničene, saj pri približno treh četrtinah knjižnic razmerje v korist gradiva za mladino, pri četrtini pa v korist gradiva za odrasle.
- Razmerja med leposlovnim in strokovnim gradivom za mladino niso uresničena, v treh četrtinah knjižnic je razmerje v korist leposlovnega gradiva, v četrtini pa strokovnega.
- Določila glede stopnje prirasta gradiva knjižnice dosegajo slabše kot v začetku veljavnosti standardov.

- Knjižnice v čedalje večji meri sledijo določilom standarda glede stopnje odpisa, čeprav je stopnja odpisa še zmeraj prenizka.
- Doseganje določil standardov glede rednega vzdrževanja, zaščite in hranjenja je proti pričakovanjem slabo.
- Določilo o strokovni obdelavi gradiva v računalniškem katalogu ni v celoti uresničeno, ravno tako o dostopu do vzajemnega kataloga. Čeprav gre za majhno število knjižnic, je ocena stanja slaba.
- Podobna je ocena glede postavitve gradiva v prostem pristopu.

- Knjižnice v veliki večini upoštevajo glede urejenosti knjižnične zbirke, pri tem pa ena knjižnica opozarja na neprimernost določila standardov glede ureditve gradiva za otroke in mladino.
- Knjižnice v veliki večini upoštevajo določila standardov o izposoji gradiva.

Standardi opredeljujejo vrste knjižničnih delavcev, določajo delovne naloge glede na izobrazbo oziroma vrsto delavca ter določajo stopnjo zaposlovanja.

- Določil glede stopnje zaposlovanja knjižničnih delavcev v veliki večini niso dosegle, nekoliko boljše stanje je pri stopnji zaposlovanja upravnih in strokovnih delavcev.
- Knjižnice zaposlujejo vse vrste delavcev, pri čemer so dale poudarek zaposlovanju strokovnih delavcev.

Standardi določajo, kakšna je ustrezna lokacija, funkcionalnost in kapaciteta prostorov knjižnice. Opredeli tudi funkcionalne zahteve za bibliobus in postajališča ter knjižnično in tehnično opremo.

- Knjižnice so se približale zahtevam standardov glede površine prostorov, čeprav jih v veliki večini ne dosega. Vidne so velike razlike med knjižnicami.
- Stanje glede lokacije, možnosti dograditve, ločenosti prostorov in skupnega vhoda je ustrezno pri večini knjižnic, za precejšnji del knjižnic pa ne.

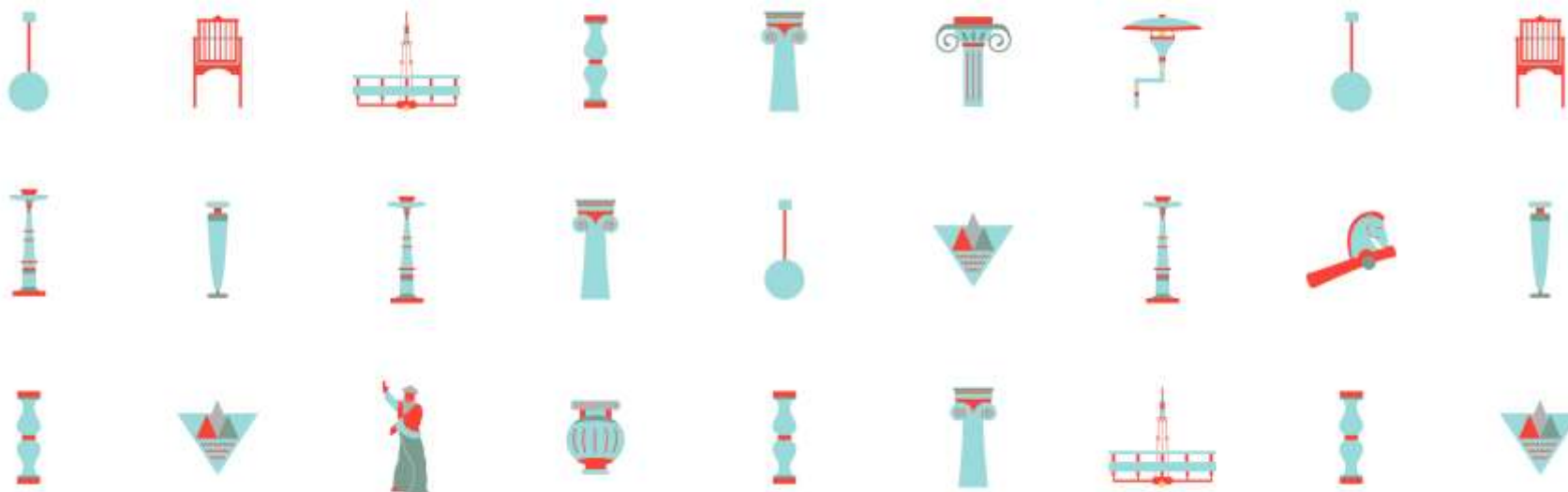
- Slabše je stanje glede dostopnosti za gibalno in senzorno ovirane prebivalce.
- Prav tako je stanje slabo glede prevoza knjižničnega gradiva v zgradbi, zavarovanja gradiva pred neugodnimi vplivi ter bivanjskih pogojev.
- Glede opremljenosti z uporabniškimi mesti in opremljenosti z računalniki so se knjižnice približale zahtevam standardov. V splošnem slabše dosegaajo določila standardov manjše knjižnične zgradbe.
- Zahteve standardov glede opremljenosti bibliobusnih postajališč so uresničena v majhni meri. Opremljenost vozil je na boljši ravni.

- Knjižnice v splošnem v veliki meri dosegajo zahteve standardov glede opreme, slabše stanje je pri opremi za uporabo gradiva namenjenega vizualno, slušno in fizično oviranim uporabnikom, opremi za uporabo avdiovizualnega gradiva in opremi za povezovanje uporabnikov v internet preko brezžičnega omrežja.

Standardi opredeljujejo nadzor nad uspešnostjo delovanja knjižnice oziroma ugotavljanje doseganja ciljev. Izhodišče za načrtovanje in oblikovanje storitev predstavlja analiza potreb skupnosti. Knjižnica mora vrednotiti učinkovitost poslovanja, kakovost storitev, uspešnost in detekcijo izboljšav. Določeni so kazalci za vrednotenje uporabe, virov, človeških virov, kakovosti, stroškov in za primerjavo z drugimi knjižnicami.

- Kot je bilo ugotovljeno že zgoraj, le manjši del knjižnic načrtuje svoje storitve glede na ugotovljene potrebe lokalnega okolja.
- Pri vrednotenju dajejo knjižnice poudarek na spremljanje uporabe ter ustreznost virov, manj pa na kvaliteto storitev in stroškovno učinkovitost.
- Knjižnice uporabljajo tudi druge kazalce poleg navedenih v standardih, ki pa so zajeti v standardih ISO 2789 in ISO 11620 razen v enem primeru, ko je bilo omenjeno merjenje vpliva.
- Knjižnice se večinoma primerjajo na nacionalni ravni, precej manj pa na mednarodni ravni.
- Tri četrtine knjižnic je v zadnjem obdobju ugotavljalo potrebe neuporabnikov.

PREDSTAVITEV NOVIH STROKOVNIH PRIPOROČIL

VPRAŠANJE RAZVOJA SPLOŠNIH KNJIŽNIC

- Paradigma razvoja
- Poslanstvo splošne knjižnice
- Dogajanja po svetu

- Izhodišče ni več zbirka in drugi pogoji delovanja, ampak rezultati, prispevek v lokalni skupnosti.
- Poudarek na zadovoljstvu uporabnikov kot kazalcu uspešnosti, pomen posvetovanja z uporabniki.
- Razdelane storitve.
- Oblikovanje politik.

Vpliv knjižnice na posameznika je opredeljen kot:

- (1) pridobivam znanja in veščine,
- (2) udeležen oz. vključen sem v branje in druge kulturne prireditve, ki jih organizira knjižnica,
- (3) občutim, da sem vključen v skupnost preko uporabe knjižnice,
- (4) izkoriščam priložnosti, ki jih nudi digitalni svet preko uporabe knjižnice,
- (5) izboljšujem zdravje in dobrobit preko uporabo knjižnice,
- (6) participiram v lokalnih zadevah preko možnosti («facilities») v knjižnici (Libraries making a difference..., 2014).

Predstavljena v dopisu NSKD 23. 11. 2016

- Nova strokovna priporočila naj bi okrepila ciljni pristop knjižnic k lokalnemu okolju, podpirali razvoj novih storitev, krepili strokovno odgovornost, kompetence in odnos zaposlenih do uporabnikov.
- Večji poudarek kazalcem vpliva delovanja splošne knjižnice na posameznika in lokalno skupnost.
- Poleg tega naj bi poudarila pomen kakovosti storitev knjižnice in mehkih dejavnikov kakovosti.
- Opredelila naj bi tudi pravice uporabnikov.

VIZIJA PROAKTIVNE KNJIŽNICE

Splošna knjižnica je s proaktivnim delovanjem dejavnik razvoja lokalne skupnosti in daje poudarek na ugotavljanje in predvidevanje potreb prebivalcev v lokalni skupnosti.

Knjižnica načrtuje svojo dejavnost v dialogu z lokalno skupnostjo in njenimi prebivalci.

Svoj vpliv na razvoj lokalnega okolja in posameznika ugotavlja s sodobnimi metodami in prikazuje na aktualne načine.

Program knjižnične javne službe gradi na motivaciji, promociji, vzgoji in usposabljanju za različne vrste pismenosti.

Upravljanje knjižnice je usmerjeno k dvigu standarda kakovosti knjižnične storitve in vpetosti knjižnice v okolje.

- Vizija in potrebe lokalne skupnosti
- Uspešnost za lokalno okolje
- Pomen vrednotenja, specifični kazalci
- Strokovna priporočila so skupni okvir za različnost
- Pomen kvalitetnih storitev, kompetenc
- Strokovna avtonomnost
- Ustvarjalnost

- Uvod
  - Pristop strokovnih priporočil
  - Zgradba strokovnih priporočil
  - Vizija splošne knjižnice
  - Poslanstvo splošne knjižnice
  - Knjižnične vloge
  - Umestitev knjižničnih vlog v organiziranost splošne knjižnice
  - Vrednotenje uspešnosti delovanja splošne knjižnice
  - Uresničevanje pričujočih strokovnih priporočil
- Definicije

- Načela odličnosti upravljanja splošne knjižnice
  - Načrtovanje
    - Področje: strateško načrtovanje
    - Področje: načrtovanje glede na oceno tveganj
    - Področje: načrtovanje knjižničnih politik
      - Politika upravljanja knjižnične zbirke
      - Politika upravljanja odnosov s člani in uporabniki knjižničnih storitev
      - Politika upravljanja znanja v organizaciji in strokovnega razvoja knjižničnega osebja
      - Politika upravljanja informacijske varnosti in varnosti posredovanja informacij
      - Politika upravljanja zagovorništva
      - Politika upravljanja javnega delovanja na področju obveščanja in komuniciranja knjižnice
      - Politika upravljanja partnerstev v knjižničnem sistemu
      - Politika upravljanja partnerstev v lokalnem okolju
      - Politika upravljanja z osebnimi podatki (zaposlenih, uporabnikov, partnerjev)

- Organiziranje
  - Področje: ustrezna notranja organizacijska struktura knjižnice
  - Področje: zagotavljanje dostopnosti knjižnične dejavnosti
- Vodenje
  - Področje: organizacijska kultura
  - Področje: avtentično vodenje
  - Področje: vodenje zaposlenih za uresničevanje poslanstva knjižnice v lokalnem okolju
- Nadzor
  - Področje: merjenje in vrednotenje

- Knjižnične vloge: program proaktivne knjižnice v lokalnem okolju
  - Knjižnična vloga
  - Elementi opisa knjižničnih vlog
  - Knjižnična vloga in strateško načrtovanje
  - Opisi knjižničnih vlog
    - Razvoj predbralne pismenosti
    - Bralna kultura in bralna pismenost otrok
    - Bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov
    - Bralna kultura in bralna pismenost odraslih
    - Pridobivanje znanja
    - Informacijsko in računalniško opismenjevanje
    - Vključevanje v družbo
    - Domoznanska dejavnost
    - Informacijsko središče lokalne skupnosti
    - Odločanje o javnih zadevah in spremljanje aktualnega dogajanja v družbi
    - Spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti

Namen

Razvoj predbralne pismenosti otroka.

Intelektualni, čustveni, socialni, jezikovni in gibalni razvoj otroka.

Gradnja pozitivnega odnosa otroka do branja, besede, jezika, zgodbe, ilustracije, odkrivanja sveta in knjižnice.

Ozaveščanje staršev, skrbnikov, organizacij o pomenu razvoja predbralne pismenosti za razvoj otroka v dobrega bralca in za pozitivno oblikovan odnos do branja ter usposabljanje v ta namen.

Spodbujanje medkulturnega dialoga in sodelovalne kulture.

Opis

Knjižnica zagotavlja knjižnično gradivo, vključno z igračami, omogoča izbiro in uporabo gradiva ter pri tem svetuje, zagotavlja namenski prostor za razvoj otrok skozi igro ter druženje otrok in staršev, organizira dogodke.

Knjižnica v lokalnem okolju ozavešča o pomenu razvoja zgodnje pismenosti vse zainteresirane deležnike (starše in druge, ki skrbijo za razvoj otrok, vrtce, osnovne šole in druge organizacije) in spodbuja družinsko branje. Knjižnica vzpostavi sodelovanje z različnimi partnerji (vrtec, zdravstveni dom, porodnišnica itn.) z namenom podpore razvoju predbralne pismenosti ter se z njimi pri tem koordinira.

Knjižnica svetuje staršem in drugim, ki skrbijo za razvoj otrok, glede razvoja predbralne pismenosti, nudi informativno gradivo (tudi na spletni strani), izvaja usposabljanja za starše in skrbnike glede otrokovega bralnega razvoja.

Pridobitev (korist) za posameznika, lokalno skupnost, družbo in državo

Višja raven predbralne pismenosti kot osnova za višjo raven bralne, vizualne in multimodalne pismenosti, višjo raven učnih dosežkov v šoli in v vseživljenjskem učenju, izenačevanje pogojev za razvoj predbralne pismenosti vseh predšolskih otrok, privzgojen pozitiven odnos do branja in podlaga za razvoj bralnih navad.

Ciljne skupine

Predšolski otroci, starši in drugi, ki skrbijo za njihov razvoj.

Pravice uporabnikov

Knjižnica zagotavlja vsem otrokom v lokalni skupnosti pravico do razvoja zgodnje pismenosti vključno s pravico do knjižničnega gradiva v materinem jeziku.

Možni kazalci uspešnosti

Rezultati dela

- Število prireditev, usposabljanj.
- Število izposojenega knjižničnega gradiva.
- Število obiskov namenskega segmenta spletnega mesta.

Uporabniki

- Število in/ali delež predšolskih otrok, ki so člani knjižnice.
- Število obiskov otroškega oddelka.
- Število obiskov dogodkov (otroci).
- Število udeležencev usposabljanja (starši in drugi).

Percepcija uporabnikov

- Delež staršev, ki so izjavili, da ima knjižnica pomembno vlogo pri razvoju pozitivnega odnosa otrok do knjig, branja in učenja.
- Delež staršev, ki so izjavili, da ima knjižnica pomembno vlogo pri tem, da bodo otroci pripravljene za branje, pisanje in poslušanje v šoli.
- Delež staršev, ki so izjavili, da so knjižnične storitve za otroke zelo dobre ali odlične.

Vpliv na uporabnike

- Število in vnaprej ciljno določen delež otrok, ki so izkazali višjo raven predbralne pismenosti pri vstopu v šolo.
- Število in vnaprej ciljno določen delež staršev, ki so izjavili, da jih je knjižnica usposobila za razvoj zgodnje pismenosti pri otrocih (poleg staršev lahko upoštevamo tudi druge odrasle, ki skrbijo za razvoj otrok).
- Število in vnaprej ciljno določen delež staršev, ki zaradi udeležbe na usposabljanju z otroki pogosteje obiskujejo knjižnico (poleg staršev lahko upoštevamo tudi druge odrasle, ki skrbijo za razvoj otrok).
- Število in vnaprej ciljno določen delež staršev, ki zaradi udeležbe na usposabljanju pogosteje berejo otrokom na glas (poleg staršev lahko upoštevamo tudi druge odrasle, ki skrbijo za razvoj otrok).

Možne oblike dela

Dostop do in uporaba knjižničnega gradiva ter prostorov in opreme knjižnice, zlasti oddelka, namenjenega predšolskim otrokom. Aktivnosti povezane z izposojno gradiva (evidenca izposoje, rezervacije, podaljšava, evidenca članov itn.). Motiviranje in vključevanje v uporabo knjižnice ter interakcijo z drugimi otroki kot individualno delo z otroki, svetovanje in pomoč pri izbiri gradiva. Svetovanje staršem in drugim odraslim, ki skrbijo za razvoj otrok glede izbora gradiva in razvoja predbralne pismenosti. Organizacija dogodkov za otroke z namenom razvoja predbralne pismenosti, motivacije in estetske izkušnje (pravljicne ure, delavnice, igralnice, socialne igre). Organizacija dogodkov za starše in druge odrasle, ki skrbijo za razvoj otrok z namenom osveščanja ter usposabljanja za razvoj zgodnje pismenosti. Segment spletne strani posvečen razvoju zgodnje pismenosti, ki vključuje novosti v knjižnični zbirki, sezname priporočenega gradiva za otroke in starše, vodič po spletnih virih. Kolekcijska izposoja gradiva. Promoviranje (izpostavljanje) gradiva v knjižnici. Promocija dejavnosti knjižnice za predšolske otroke.

Pravila poslovanja

Pravila ustreznega vedenja v prostoru.

Pravila zagotavljajo spoštovanje otrokovih pravic (npr. pravice do varnosti).

Osebj e in kompetenčni model

Posebne kompetence

Obvladovanje pisne in ustne komunikacije pri delu z otroki (pomoč, svetovanje pri izbiri gradiva) ter ustrezen odnos do otrok in staršev. Poznavanje ciljni skupini namenjene tekoče založniške produkcije knjižnega in avdiovizualnega gradiva ter prosto dostopnih virov na internetu. Sposobnost vrednotenja knjižničnega gradiva za otroke. Poznavanje otrokovega razvoja. Poznavanje otroške literature in načinov razvoja predbralne pismenosti. Poznavanje literature o razvoju otroka vključno z literaturo o razvoju predbralne pismenosti. Priprava in organizacija dogodkov vključno z usposabljanji za predšolske otroke in starše ter druge odrasle, ki skrbijo za razvoj otrok. Poznavanje dela z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, ki je namenjena otrokom.

Knjižnična zbirka

Opredelitev

Izbor aktualnih, raznovrstnih in kakovostnih virov, ki ustrezajo potrebam starostne skupine v lokalni skupnosti. Izbor kakovostnega leposlovnega in informativnega gradiva, namenjenega predšolskim otrokom, zlasti kartonk, slikanic, igralnih knjig, serijskih publikacij, didaktične in namizne igre. Gradivo mora biti v dobrem fizičnem stanju ter ustrezati vsem razvojnim stopnjam otrok. Ustrezno gradivo za pripadnike drugih jezikovnih skupin. Literatura o otrokovem razvoju in zgodnji pismenosti za starše in odrasle, ki skrbijo za otrokov razvoj. Informativni drobni tisk (brošure, zgibanke).

Ureditev knjižničnega gradiva

Knjižnično gradivo je postavljeno ločeno in ustrezno starostnemu obdobju otrok.

Prostor in oprema

Oddaljenost knjižnice je za to ciljno skupino ključnega pomena.

Namenski prostor za predšolske otroke, ki vključuje postavitev knjižničnega gradiva, delovna mesta za knjižnično osebje z ustrezno opremo (telefon, računalnik), podpira uporabo gradiva, igranje, samostojno ustvarjanje ter druženje otrok in staršev. Pohištvo prilagojenih dimenzij in oblikovano za otroke: korita in stojala za gradivo, mize, stoli, stojala za drobni tisk. Didaktična igrala, oprema za uporabo gradiva (računalniki namenjeni otrokom, oprema za uporabo avdiovizualnega gradiva). Prostori za dogodke (pravljična soba, usposabljanja, predavanja itn.). Prostor za previjanje in dojenje, sanitarije prilagojene otrokom. Prostor mora biti dostopen z otroškimi vozički.

Spletno mesto in druge elektronske storitve knjižnice

Priporočilni sezname gradiva, literatura o razvoju otroka, vodič po spletnih virih.

Potencialni partnerji in načini sodelovanja

Organizacije socialnega skrbstva, zdravstveni domovi (pediatri), porodnišnice, izobraževalne in vzgojne ustanove – zlasti vrtci, lokalna samouprava, društva (pridobivanje uporabnikov, osveščanje).

- Priloge
  - Primer pristopa k analizi lokalne skupnosti
  - Pojasnilo k ugotavljanju uspešnosti delovanja knjižnice glede na njen vpliv na uporabnike
- Viri in literatura

- Uresničevanje knjižničnih vlog
- Metode vrednotenja
- Izgradnja kompetenc
- Poglobljeno razumevanje okolja
- Itn.

Aupič, M., Brenčič, P., Fras Popović, S., Lesjak, B., Podbrežnik Vukmir, B., Vilar, P., ... Zdravje, A. (2017). *Ocena doseganja določil Standardov za splošne knjižnice 2005–2017* [Delovno gradivo]. Ljubljana: NUK.

Libraries making a difference: the fifth quality framework of Welsh Public Library Standards 2014-2017. (2014). Aberystwyth: CyMal. Pridobljeno 16. 9. 2015 s spletne strani <http://gov.wales/docs/drah/publications/140425wpls5en.pdf>

Novljan, S. (B. I.). Bralne kulture in knjižničarstvo. Pridobljeno 9. 11. 2017 s spletne strani http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/projekti/5%20knjiznicarstvo.pdf